

EL DECREIXEMENT SOSTENIBLE

JOAN SURROCA I SENS

Torroella de Montgrí, Catalunya

Els programes polítics actuals, tant li fa que siguin liberals o socialistes, defensen el creixement sostenible a fi de fer content a tothom, sense adonar-se que les dues pretensions, creixement i sostenibilitat, són antònims. El conegut informe encarregat pel Club de Roma *Els límits del creixement* (1972), tenia una idea principal: “en un planeta limitat, no és possible créixer de manera il·limitada”. Hem viscut els trenta-sis anys que ens separen de l’informe sense fer massa cas de les seves recomanacions i el resultat és que estem començant a patir els efectes negatius anunciats. Ningú no posa en dubte que serien necessaris quatre o cinc planetes si tota la població mundial consumís i contaminés al mateix ritme que ho fan els habitants dels Estats Units. Un 80% de la població mundial viu sense automòbil, sense nevera ni telèfon i un 94% dels humans no ha pujat mai a un avió. Aquestes dades són suficients per reflexionar sobre què pot passar en el futur si seguim els criteris del creixement sense fi.

L’obsessió del creixement il·limitat està en contradicció amb una bona harmonia entre el planeta Terra i la vida animal i vegetal. El creixement biològic de qualsevol ésser viu, també el dels humans, es produeix durant un temps limitat de la seva vida i, una vegada aconseguida la maduresa, deixa de créixer per evitar una monstruositat. L’economia depredadora exercida per una part del món, de manera especial des de mitjans del segle passat, ha tingut unes conseqüències nefastes: desigualtats escandaloses, guerres, catàstrofes ecològiques i un preocupant malestar social que provoca una forta desesperança. No es troba cap sentit a la vida, i fins i tot aquells que gaudeixen de comoditats i d’abundants béns materials, que semblava que eren la panacea, confessen que pateixen una buidor ben amarga.

Ens hem quedat sense programes alternatius des de l’esquerra, perquè no hi ha possibilitat d’acabar amb la precarietat sense revisar l’opulència. Sense modificar la carrera cap al consumisme dels que neden en l’abundor no és possible solucionar els problemes de la pobresa d’una part de la humanitat. Davant el panorama més aviat tenebrós d’aquesta albada del nou segle, va

agafant credibilitat el missatge del decreixement, un pensament fresc que pot suposar una actualització del socialisme tantes vegades traït. Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994), nascut a Romania, està considerat el pare d’aquesta nova manera d’entendre l’economia. Malgrat que les seves idees es coneixen d’ençà de l’any 1966, quan es va publicar el seu primer llibre sobre el tema, és en aquests darrers anys quan ha arribat la teoria que la finalitat del procés econòmic és essencialment immaterial, seguint John Ruskin (1819-1900), el gran crític de l’industrialisme de l’Anglaterra victoriana que va intuir prematurament: “No hi ha altra riquesa que la vida”.

Decreixement significa una cosa ben diferent que tornar al segle XVI i, molt menys, a la prehistòria. Decréixer per donar significat espiritual a la vida humana i possibilitats reals del gaudi joïós de l’existència. L’esperit del decreixement es pot sintetitzar en un programa de les “R”: reavaluar (reconsiderar els nostres valors), reestructurar (adaptar la producció als valors), redistribuir (repartir la riquesa), reduir (disminuir l’impacte de la nostra contaminació), reutilitzar i reciclar (per no malgastar el nostre capital natural, no esgotar els recursos naturals i acabar amb el canvi climàtic).

Però decreixer ha de superar els hàbits personals i no vol dir quedar-se en una disminució del consum, significa també un **canvi de la producció**. No és una proposta d’un simple retoc de l’economia. És un salt qualitatiu d’importància, com ho varen ser les mutacions que la societat va viure a finals de l’època feudal, per exemple, malgrat que els qui aleshores vivien adaptats a les seves circumstàncies no aconseguien entreveure que eren possible altres maneres de viure diferents a les seves. Sense descartar que una catàstrofe planetària pot obligar a aplicar amb urgència els principis del decreixement, l’aposta és per un canvi gradual, admès i amb participació activa de la ciutadania. Aquesta voluntat de consolidar cada pas del procés justifica el qualificatiu de decreixement “sostenible”. Passar d’un consum exagerat de béns contaminants a satisfer els béns relacionals i convencionals no admet cap tipus d’improvisació. Les

www.liberationdeladecroissance.fr / www.apres-developpement.org / www.decroissance.info / www.decroissance.org

propostes que trenquen amb el passat solen generar escepticisme però, en aquest cas, el canvi potser no serà tan difícil, perquè tots notarem ben aviat les millores en la nostra vida del dia a dia.

La **reducció del temps de treball** és una de les bases del decreixement. Les llargues jornades laborals del nostre sistema no deixen temps per a l'educació dels fills, per tenir cura com cal de les persones grans ni per a la dedicació a la creativitat i pel creixement espiritual, aspectes que donen sentit i dignitat a la vida humana. Ja l'any 1930, John Maynard Keynes va proposar una setmana laboral de 15 hores, perquè amb un creixement d'un 2% en producció laboral, si la millora del treball revertís en reducció del temps treballat en lloc d'ingressos més alts, seria totalment possible passar d'una setmana de 40 hores de treball a una de 15 en un període de 50 anys. Si s'hagués fet cas a aquest economista, com en altres casos se'n va fer, portàriem més de vint-i-cinc anys gaudint de jornades de treball que ara ens semblen utòpiques.

Produir i consumir localment és un altre dels factors que revolucionaran el futur. Tornar a tenir la capacitat de gaudir d'autonomia alimentària. Això no significa eliminar el comerç per tornar a societats totalment autosuficients; el que es desitja és que la producció estigui molt més propera al consumidor, sense caure en despropòsits. En el ram alimentari es produeixen aberracions absurdes que les paguem a un preu molt alt: Nova Zelanda envia pomes a Europa i a Amèrica del Nord, on n'hi ha producció suficient. En els locals comercials de Mongòlia, on solament hi ha una persona per cada deu animals productors de llet, es troben productes lactis importats. El raïm de Califòrnia es porta a Alemanya en avió... Aquestes situacions es defensen amb el pretext que el que interessa és que els productes siguin econòmics, independentment d'on arribin, però no es comptabilitzen les subvencions, el transport, aeroports, ferrocarrils, productes energètics, autopistes de la informació... ,necessaris per satisfer aquest comerç desmesurat.

Hi ha **molts altres factors** que milloraran amb la nova economia: limitarà les migracions a les estrictament voluntàries, facilitarà l'equilibri ecològic planetari, la població estarà més ben alimentada, tindrà un impacte positiu sobre la varietat dels conreus per l'autoconsum i es deixarà de ser dependent de les multinacionals, que obliguen al monocultiu,

etc. Aquest nou plantejament, a més d'acabar amb els abusos de desplaçament de mercaderies, mitjançant una bona xarxa de trens de rodalies, acabarà amb l'aberració dels desplaçaments humans d'una societat dominada per la ideologia de l'automòbil.

Per posar punt final a tant de despropòsit de l'actual sistema econòmic, seran determinants les mesures sobre la publicitat, la producció armamentística i, per damunt de tot, una renovació a fons del sistema educatiu. El "nou socialisme" al qual no podem pas deixar d'aspirar, no és altre que el que tantes dones i homes han somniat al llarg de la història, com molt bé descriu González Faus: "La vida de l'home és com una fuga musical de promesa i frustració. Tot just neix la melodia esplendorosa de la benaurança, comença a fer-se sentir, pocs compassos després, una tonada gairebé idèntica de frustració". Conèixer la limitació humana és imprescindible per tenir coratge i seguir cercant sense defallir, malgrat els possibles desenganys, noves possibilitats que portin pa als afamats, refugi als desheretats, consol als desesperançats i a tots el goig d'un viure compartit.

Que quedi clar que si ens atrevim a parlar de decreixement com a solució a una bona part dels mals que avui afligeixen el món, ho fem sabent que són especialment les àrees del planeta que avui viuen al mig de la riquesa les que han de revisar els seus estils de vida. Potser per no caure en errors del passat, el decreixement no vol convertir-se en una nova ideologia tancada, una bandera a seguir; tot el contrari, el decreixement és un marc en el qual hi tenen cabuda els diferents moviments socials especialitzats que desitgen construir un nou món alternatiu al capitalisme.

El canvi solament pot arribar des de baix. I no arribarà fins que hi hagi una recuperació ètica en la societat, perquè sense aquest canvi no és possible sortir de l'estil de vida del nou esclavatge. La simplicitat voluntària farà possible la transformació del món, perquè és evident que els polítics solament canviaran les seves ofertes quan vegin que hi ha una pressió social que va en un sentit diferent del que ara els empeny a formular les seves ofertes electorals. És enormement atractiu i apassionant tenir la seguretat que tot pot canviar i que està a les nostres mans fer-ho ¡Visquem i treballem amb entusiasme per aconseguir aquest nou pas de la humanitat!